

Groepsverslag *Het onzichtbare zichtbaar maken*

Gijs ten Berg (4A2), Raphael Estevao (4A1) en Aleksander Sosnowski (4A1) en Max Veenstra (4H3)

CKV - Blok 1 - Beeldende kunst

Ons idee en onderzoek

Wij (Gijs ten Berg (4A2), Raphael Estevao (4A1) en Aleksander Sosnowski (4A1) en Max Veenstra (4H3)) hebben gezamenlijk een voorpagina van een krant ontworpen, geheel gebaseerd op nepnieuws. Het thema nepnieuws hebben we bewust gekozen, omdat het een zeer actuele kwestie is die een grote rol speelt in ons dagelijks leven. Nieuws (dus ook kranten) vormt immers een belangrijk onderdeel van hoe mensen informatie ontvangen en hun wereldbeeld vormen. Als nepnieuws hierin een rol speelt, kan dit leiden tot heftige gevolgen. Het maken van deze voorpagina bood ons een kans om dit fenomeen te onderzoeken. Tijdens de eerste les hebben we besloten om een voorpagina van het **Algemeen Dagblad** na te maken. Onze onderzoeksvraag was: **welke rol speelt ontwerp in het geloven van een nepnieuwskrant en hoe ontwerp je zo'n krant?**

Taakverdeling

Gijs heeft de taak "administratie" gekregen (planners maken, taakverdeling maken, documenten en overzichten maken, coördineren van het gemaakte werk, notulen en groepsverslagen maken). Raphael en Aleksander hebben de taak "onderzoek" gekregen (onderzoek doen, bronnen noteren, afbeeldingen zoeken, voorbeelden zoeken). Max heeft de taak "uitvoering" gekregen (tekenen, poster maken en lay-out maken). Deze taken zijn echter geen strenge grenzen, zo heeft Gijs bijvoorbeeld een keertje geholpen met het tekenen en heeft Max geholpen met het zoeken van afbeeldingen.

Reflectie op het maakproces (gezamenlijk)

Het maakproces verliep vrij goed. We hadden al vrij snel tijdens de eerste les een idee wat we wilden maken en door het goed verzamelen van ideeën en suggesties werd dit een goed doordacht plan. Het feit dat onze krant de laatste les pas echt tot leven kwam was achteraf een goede beslissing. Hierdoor hadden we genoeg tijd om goed na te denken over wat we wilden en om goed met elkaar te praten over wie wat gaat doen. Als we eerder waren begonnen met het maken was waarschijnlijk te weinig informatie geweest om het goed te laten lopen.

Doordat we in de taakverdeling nog genoeg ruimte overlieten voor aanpassingen, konden we ons in de lessen goed aanpassen aan nieuwe ideeën en veranderingen. Zo kwamen we bijvoorbeeld in de laatste les tot het idee om een weerbericht toe te voegen. Omdat we niet een volledig gevulde taakverdeling hadden, was hier genoeg tijd voor.

Reflectie op de samenwerking (individueel)

Gijs ten Berg

“Ik vond de samenwerking goed gaan. We hielpen elkaar veel onderling, waardoor een goede sfeer ontstond, wat ook weer zorgde voor veel goede ideeën. De planning die we gebruikte was duidelijk, waardoor niemand voor onverwachte verrassingen kwam te staan. Een tip voor de volgende keer is de communicatie, want soms was het best een beetje chaotisch. Dit was echter geen groot probleem, want uiteindelijk kon iedereen wel zeggen wat hij duidelijk wilde maken.”

Raphael Estevao

“Naar mijn mening ging de samenwerking erg goed, er was goede communicatie en ondersteuning tussen elkaar. Door de goede communicatie was de sfeer erg goed. De taakverdeling was ook goed verdeeld, hierdoor kon iedereen zelfstandig aan het werk. Een tip is wel dat af en toe de concentratie weg ging en dat we het een beetje te gezellig hadden, maar dit was geen probleem voor de samenwerking.”

Max Veenstra

“Naar mijn ervaring ging het samenwerken erg goed, hier en daar was de concentratie een beetje verloren, maar die pakte we snel op. De taken werden goed verdeeld onder de groep en er werd vlot maar goed gewerkt. Als top vond ik dat onze groep goed luisterde naar elkaar en vragen stelt. Als tip zou ik het fijn vinden als de concentratie iets minder vaak wegviel, maar nog steeds vond ik het een goede ervaring werken met deze groep.”

Aleksander Sosnowski

“Ik vond het goed gaan algemeen, soms kon het beetje slecht gaan, maar het lukte wel om alles goed en op tijd te maken. Goed taakverdeling en planning van tevoren. Een tip zou beter geconcentreerd werken, want soms gebeurde wel beetje chaos maar niet zo tragisch.”

Werkproces/logboek/ontwikkeling van niets naar product

De taakverdeling hierboven hebben we als rode draad gebruikt tijdens de lessen. Hieronder een overzicht van wat we precies hebben gedaan per les en welke stappen we in ons creatieve proces hebben gezet.

Les 1

Deze les was de eerste stap naar het bouwen van ons kunstwerk. Wij hebben deze les gekozen voor het thema nepnieuws, omdat het een actueel en belangrijk thema is. Vervolgens hebben we het idee gekregen om een neppe voorpagina van een krant te maken. Ons eerste idee was het maken van een simpele poster met nepnieuws erop, maar na feedback van de docent hebben we gekozen voor een voorpagina van een krant. We hebben veel ideeën opgeschreven (in een Spreadsheet, zie screenshots). Hierdoor konden we makkelijk van elkaar leren, om ons kunstwerk te optimaliseren. Deze les was er niet echt een taakverdeling nodig, omdat dit het begin was van ons bouwproces en we met elkaar moesten bepalen wat we gaan maken.

A	
Lijst van ideeën over de inhoud, het proces, layout enz.	
Schrijven alsof we journalisten zijn	
"Net echt"	
Doen alsof echt bestaande krant zijn, zoals de telegraaf of iets dergelijks	
nep data verzinnen	
verschillende stukjes tekst	
Poster/krantenartikel	
Meerdere artikelen	
fotos maken met ai	
Onderzoek doen	
Niet echt evenement	
Voorpagina van krant	
Layout	
Mensen overtuigen	
We kunnen een artikel maken waarin we schrijven over de gevaren van nepnieuws	
"Experts" interviewen/citaten gebruiken	
Losse tekstjes uitprinten en plakken op een groot vel	
Nepstatistieken	
Nep wetten of richtlijnen ed.	

A	B
Onderzoek	
Onderzoek hoe het meeste effectief nepnieuws verspreiden	https://www.isdatechtzo.nl/hoe-wordt-nepnieuws-verspreid/
Vooraf ingaan op ontwerp en beïnvloeding	
Hoe onderzoeken?	bronnen opzoeken en doorlezen
kranten lezen	
bronnen zoeken	nep nieuws wordt gemaakt om geld te money
al vragen	verspreiding gaat sneller door opkomst van sociale media
mensen vragen	in nederland valt het aantal nep nieuws berichten mee
artikelen zelf bedenken	bron:
opzoeken nep nieuws uit het verleden	https://www.isdatechtzo.nl/wat-is-nepnieuws/hoe-werkt-nepnieuws/
	hoe worden mensen beïnvloed door nep nieuws
	koppen zijn extra spannend zodat mensen nieuwsgierig worden en gaan het lezen
	algorithms zien wat je leuk vindt en kunnen je nep nieuws geven die past bij je interesses

Les 2

Deze les hebben we veel besteed aan het maken van de artikelen. Elke krant bestaat natuurlijk uit artikelen, dus we beschouwen dit als de kern van ons kunstproject. De artikelen hebben we in een Google Document geschreven. Deze les hebben we ook veel nagedacht over de lay-out van onze krant. We wilden de lay-out zo realistisch mogelijk maken. De taakverdeling was als volgt:

- Raphael: onderzoek doen & 1 artikel schrijven samen met Max
- Aleksander: onderzoek doen & 1 artikel schrijven
- Max: beginnen met lay-out (incl. schets maken, zie volgende pagina), 1 artikel schrijven samen met Raphael & 1 klein artikel schrijven
- Gijs: ideeën verzamelen, beginnen aan informatie voor verslag & 1 artikel schrijven

Les 3

Deze les hebben we de krant volledig voltooid. We hebben de laatste details toegevoegd, zoals de datum van de krant, het weerbericht, 2 advertenties en het logo van het AD (deze hebben we uit de echte meegenomen AD-krant geknipt, want het getekende logo was te klein). In deze les kwam ons product tot leven. We hebben dus het **onzichtbare zichtbaar gemaakt**. De taakverdeling was als volgt:

- Raphael: knippen en plakken & advertenties tekenen
- Aleksander: knippen en plakken & advertenties tekenen
- Gijs: knippen en plakken, overleg tussen personen, weerbericht maken
- Max: ontwerp/lay-out maken en toepassen, poster in elkaar zetten

Bekijk [hier](#) de timelapse van deze les.

Product

Inspiratie en voorbeelden

Onze basis zijn meerdere afbeeldingen van voorpagina's van het AD. Deze afbeeldingen staan hiernaast. Gijs had ook een fysieke voorpagina meegenomen van het AD (zie de met rood omcirkelde krant in de afbeelding).

Schets

Hiernaast staat de schets (gemaakt door Max tijdens les 2).

Kunstonderzoek

Uit onze analyse blijkt dat het ontwerp van een nepnieuwssite of nepkrant een cruciale rol speelt bij de perceptie van geloofwaardigheid door het publiek. Nepnieuwsbronnen zijn vaak strategisch ontworpen om te lijken op professionele nieuwssites, waardoor ze een overtuigende indruk wekken en de lezer misleiden (Billard & Moran, 2022). Dit nabootsen van gevestigde nieuwsmedia is een bewuste keuze, omdat veel mensen visuele signalen gebruiken om snel te beoordelen of een bron betrouwbaar is.

Elementen zoals de lay-out, het kleurenschema en het lettertype dragen bij aan die eerste indruk. De eerste paar seconden waarin een bezoeker een nepnieuwssite bekijkt, kunnen bepalend zijn voor de mate van geloof die ze eraan hechten.

Opvallend is dat het visuele ontwerp soms zelfs meer invloed heeft op de waargenomen betrouwbaarheid dan de feitelijke inhoud van de gepubliceerde artikelen (Billard & Moran, 2022). Dit benadrukt hoe krachtig een professioneel ogend uiterlijk kan zijn bij het verspreiden van misinformatie. Om deze reden maken nepnieuwsbronnen vaak gebruik van een combinatie van gemanipuleerde beelden, professioneel ogende logo's, en URL's die sterk lijken op die van authentieke nieuwsorganisaties. Door deze strategieën te combineren, wekken ze een indruk van legitimiteit die het voor veel lezers lastig maakt om het onderscheid te maken tussen echte en valse informatie (Watson, 2018).

Het probleem wordt verder vergroot doordat veel gebruikers zich bij hun oordeel sterk laten leiden door oppervlakkige visuele kenmerken, zonder kritisch naar de inhoud te kijken. Dit benadrukt de noodzaak om visuele geletterdheid en kritisch denken te bevorderen, zodat mensen beter in staat zijn om betrouwbare informatiebronnen te onderscheiden van frauduleuze.

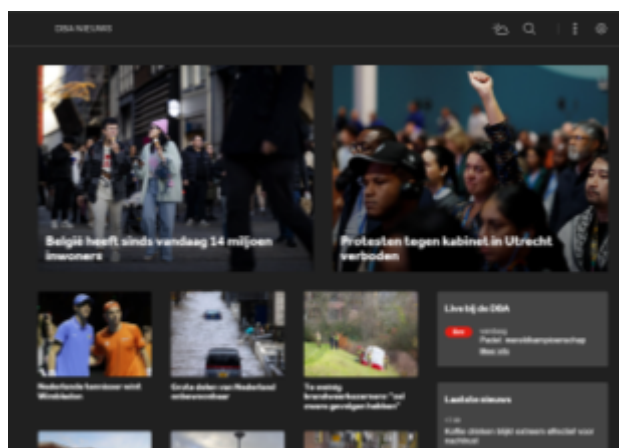
Kijkt u maar eens naar de twee afbeeldingen hiernaast. Welke lijkt u meer betrouwbaar? Waarschijnlijk de onderste afbeelding.

Deze bestaat echter volledig uit nepnieuws, terwijl de eerste pagina volledig waar is. De eerste pagina is de voorpagina van NU.nl, maar dan met andere kleuren en een ander lettertype. De tweede pagina is de voorpagina van de NOS, maar daar zijn alle koppen veranderd in nepnieuws. De rol die ontwerp en het uiterlijk van nieuwsbronnen speelt, is dus heel duidelijk te merken.

Tekst en lay-out door NU.nl
Bewerking door Gijs ten Berg

Vorm: een website. Een felgroene achtergrond met lijsten met koppen. Er staan geen foto's op de pagina. Er staan enkele lege vlakken, daar stonden/horen waarschijnlijk beelden
Inhoud: een overzicht van nieuwsberichten
Materiaal: digitaal

Beelden en lay-out door NOS
Bewerking door Gijs ten Berg

Vorm: een website. Een donkere achtergrond met verschillende foto's. Bij de foto's staat een beschrijvende tekst.
Inhoud: de koppen van nieuwsberichten
Materiaal: digitaal

Voor ons product hebben we deze onderzoeksresultaten verwerkt. Zo heeft Gijs onderzocht welk lettertype het meest overeenkomt met het AD (Nimbus Sans voor de koppen en Gulliver voor de artikelteksten). Ook hebben we dezelfde kleuren en lay-out gebruikt als het AD.

Dit soort ontwerpen vallen onder de kunstdiscipline **design**. We kunnen natuurlijk niet de voorpagina van een krant of de homepage van een nieuwssite toeschrijven aan 1 persoon, dus daarom kunnen we geen kunstenaars noemen in dit onderzoek.

Referenties naar onderzoeken

- [Billard, T.J., & Moran, R.E. \(2022\)](#)
Designing Trust: Design Style, Political Ideology, and Trust in “Fake” News Websites
- [Watson, C.A. \(2018\)](#)
Information Literacy in a Fake/False News World: An Overview of the Characteristics of Fake News and its Historical Development